

WPROWADZENIE

13

ROZWÓJ SPRAWNOŚCI MOTORYCZNEJ I MANUALNEJ

19

1. ROZWÓJ MOTORYCZNY W PIERWSZYM ROKU ŻYCIA

22

- 1.1. Ruchy głowy 22
- 1.2. Umiejętność siedzenia 24
- 1.3. Postawa wyprostowana 26
- 1.4. Chodzenie 28
- 1.5. Chwytywanie i manipulowanie 32
- 1.6. Odruchy 36
- 1.7. Rozwój ruchów 39

2. ROZWÓJ MOTORYCZNY I MANUALNY W WIEKU PONIEMOWŁĘCYM

43

- 2.1. Rozwój motoryczny w drugim roku życia 43
 - 2.1.1. Rozwój dużej motoryki 43
 - 2.1.2. Rozwój małej motoryki 47
 - 2.1.3. Rozwój prakcji oralnej 50
- 2.2. Rozwój motoryczny i manualny w trzecim roku życia 51
 - 2.2.1. Rozwój dużej motoryki 51
 - 2.2.2. Rozwój małej motoryki 53
 - 2.2.3. Prakcja oralna 55

3. ROZWÓJ MOTORYCZNY I MANUALNY W WIEKU PRZEDSZKOLNYM	56
3.1. Rozwój motoryczny i manualny w czwartym roku życia	56
3.1.1. Duża motoryka	56
3.1.2. Mała motoryka	57
3.1.3. Praktyka oralna	59
3.2. Rozwój motoryczny i manualny pięcio- i sześciolatków	60
3.2.1. Duża motoryka	60
3.2.2. Mała motoryka	62
3.2.3. Praktyka oralna	64
BIBLIOGRAFIA	65

ROZWÓJ SPOSTRZEGANIA WZROKOWEGO **67**

1. ROZWÓJ SPOSTRZEGANIA WZROKOWEGO W PIERWSZYM ROKU ŻYCIA	70
1.1. Skupianie wzroku i zatrzymywanie go na poruszającym się przedmiocie	70
1.2. Kontakt wzrokowy z osobami dorosłymi	73
1.3. Uśmiech – niewerbalna rozmowa	75
1.4. Obserwowanie działań własnych i dorosłego	77
1.5. Obserwowanie otoczenia podczas zabawy	79
1.6. Początki koordynacji wzrokowo-ruchowej	80
1.7. Zachowania intencjonalne	82
1.8. „Czytanie” książeczek	85
1.9. Próby rysowania	87
1.10. Umiejętności dziecka zdobywane w pierwszym roku życia	88
2. ROZWÓJ SPOSTRZEGANIA WZROKOWEGO W WIEKU PONIMOWLĘCYM	90
2.1. Rozwój koordynacji wzrokowo-ruchowej w drugim roku życia	90
2.2. Rozwój koordynacji wzrokowo-ruchowej w trzecim roku życia	94
2.3. Umiejętności dziecka zdobywane w wieku ponimowlęcym	100
3. ROZWÓJ ANALIZY I SYNTETY WZROKOWEJ DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM	102
3.1. Ćwiczenia analizy i syntezy wzrokowej dla czterolatków	102
3.2. Ćwiczenia analizy i syntezy wzrokowej dla pięcio- i sześciolatków	109
3.2.1. Nauka czytania – samodzielne zdobywanie wiedzy o świecie	115
BIBLIOGRAFIA	117

ROZWÓJ PERCEPCJI SŁUCHOWEJ **119**

1. ROZWÓJ SPOSTRZEGANIA SŁUCHOWEGO W PIERWSZYM ROKU ŻYCIA	128
1.1. Reagowanie na dźwięk dzwonka	128
1.2. Reagowanie na odgłosy płynące z otoczenia	130
1.3. Słuchanie melodii mowy	131
1.4. Słuchanie dźwięków grzechotki	132
1.5. Samodzielne eksperymentowanie dźwiękami	133
1.6. Poszukiwanie nowych dźwięków	134
1.7. Rozumienie emocjonalnych wypowiedzi rodziców	135
1.8. Odkrywanie świata muzyki	136
1.9. Rozumienie znaczenia wypowiedzi słownych	138
1.10. Umiejętności dziecka zdobywane w pierwszym roku życia	139
2. ROZWÓJ SPOSTRZEGANIA SŁUCHOWEGO W WIEKU PONIEMOWLĘCYM	141
2.1. Rozwój możliwości słuchowych dziecka w drugim roku życia	141
2.2. Rozwój możliwości słuchowych dziecka w trzecim roku życia	144
2.3. Umiejętności dziecka zdobywane w wieku poniemowlęcym	148
3. ROZWÓJ SPOSTRZEGANIA SŁUCHOWEGO W WIEKU PRZEDSZKOLNYM	149
3.1. Ćwiczenia analizy i syntezy słuchowej dla czterolatków	150
3.2. Ćwiczenia analizy i syntezy słuchowej dla pięcio- i sześciolatków	152
BIBLIOGRAFIA	156

IV

ROZWÓJ MOWY **159**

1. ROZWÓJ JĘZYKA W PIERWSZYM ROKU ŻYCIA	163
2. ROZWÓJ JĘZYKA W WIEKU PONIEMOWLĘCYM	170
2.1. Rozwój mowy w drugim roku życia	171
2.2. Słownik dziecka dwuletniego	175
2.3. Rozwój mowy w trzecim roku życia	177
3. ROZWÓJ JĘZYKA W WIEKU PRZEDSZKOLNYM	182
3.1. Rozwój mowy w czwartym roku życia	182
3.2. Rozwój mowy w piątym i szóstym roku życia	188
BIBLIOGRAFIA	193

V ROZWÓJ MOTORYCZNY I MANUALNY W WIEKU PRZEDSZKOLNYM **195**

1. ROZWÓJ ZABAWY W WIEKU NIEMOWLĘCYM	200
1.1. Zabawa palcami – ćwiczenie schematów sensoryczno-motorycznych	200
1.2. Zabawa grzechotką – poznawanie świata	201
1.3. Nowe zabawki, nowe osoby – odkrywanie nieznanego światów	202
1.4. Zabawa przez naśladownictwo	203
1.5. Nowe zabawki, nowe działania – wykorzystanie narzędzi	205
1.6. Etapy rozwoju zabawy i mowy w wieku niemowlęcym	206
2. ROZWÓJ ZABAWY W WIEKU PONIEMOWLĘCYM	208
2.1. Poszukiwanie nowych efektów własnych działań	208
2.2. Zabawy konstrukcyjne	209
2.3. Początki zabawy tematycznej	211
2.4. Etapy rozwoju zabawy i mowy w wieku poniemowlęcym	213
3. ROZWÓJ ZABAWY W WIEKU PRZEDSZKOLNYM	215
3.1. Zabawy tematyczne czterolatków	215
3.2. Zabawy z regułami dla pięcio- i sześciolatków	216
4. ĆWICZENIE UMIEJĘTNOŚCI NAŚLADOWANIA	218
BIBLIOGRAFIA	220

VI ROZWÓJ ZACHOWAŃ SPOŁECZNYCH I EMOCJI **223**

1. ROZWÓJ SPOŁECZNY I EMOCJONALNY W PIERWSZYM ROKU ŻYCIA	227
1.1. Płacz – pierwszy akt komunikacji	227
1.2. Interakcja twarzą w twarz	229
1.3. Rozumienie emocji	231
1.4. Kształtowanie się przywiązania	235
1.5. Rozwój niewerbalnego dialogu	237
1.6. Temperament a socjalizacja	240
1.7. Matka i inni	242
1.8. Wspólna uwaga	244
2. ROZWÓJ SPOŁECZNY I EMOCJONALNY W WIEKU PONIEMOWLĘCYM	246
2.1. Zachowania społeczne i emocje w drugim roku życia	247
2.2. Zachowania społeczne i emocje w trzecim roku życia	249

3. ROZWÓJ SPOŁECZNY I EMOCJONALNY W WIEKU PRZEDSZKOLNYM	252
3.1. Zachowania społeczne i emocje w czwartym roku życia	253
3.2. Zachowania społeczne i emocje w piątym i szóstym roku życia	255

BIBLIOGRAFIA	260
--------------------	-----

VII

KSZTAŁTOWANIE SIĘ DOMINACJI STRONNEJ

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O BUDOWIE MÓZGU	263
1.1. Rozwój mózgu w ontogenezie	264
2. ASYMETRIA PÓŁKULOWA	266
2.1. Różnice anatomiczne w budowie prawej i lewej półkuli	268
2.2. Lateralizacja mowy	270
2.3. Lateralizacja funkcji wzrokowo-przestrzennych	272
3. WSPÓŁPRACA LEWEJ I PRAWEJ PÓŁKULI MÓZGOWEJ	274
3.1. Badania Rogera Sperry'ego	274
3.2. Rola spoidła wielkiego	276
4. BADANIE WZORCA LATERALIZACJI	278
5. KSZTAŁTOWANIE SIĘ LATERALIZACJI U DZIECI W WIEKU 0–3 LAT	281
6. KSZTAŁTOWANIE SIĘ LATERALIZACJI U DZIECI W WIEKU 4–6 LAT	286

BIBLIOGRAFIA	290
--------------------	-----

VIII

WYBRANE ZAGADNIENIA DOTYCZĄCE PAMIĘCI

1. ĆWICZENIA PAMIĘCI SYMULTANICZNEJ	295
2. ĆWICZENIA PAMIĘCI SEKWENCYJNEJ	297
BIBLIOGRAFIA	302

IX

WCZESNA NAUKA CZYTANIA

JAKO STYMULACJA ROZWOJU DZIECKA

W WIEKU PONIEMOWLĘCYM I PRZEDSZKOLNYM

303

1. NAUKA POWTARZANIA, ROZPOZNAWANIA
I ODCZYTYWANIA SAMOGŁOSEK

308

- 1.1. Samogłoski A, U, I

309

2. NAUKA GLOBALNEGO ROZPOZNAWANIA I ODCZYTYWANIA
WYRAŻEŃ DŹWIĘKONAŚLADOWCZYCH

314

3. NAUKA POWTARZANIA, ROZPOZNAWANIA I ODCZYTYWANIA
SYLAB OTWARTYCH

316

4. NAUKA GLOBALNEGO ROZPOZNAWANIA WYRAZÓW

317

BIBLIOGRAFIA

319

ZAKOŃCZENIE

323